

דער יודישער פארשער... דער יודישער פארשער... דער יודישער פארשער...

פערשער צייטונג

אויף דינען צייטונג קאנן מען... דער יודישער פארשער... דער יודישער פארשער...

Nr. 12 דעצעמבער יאר תרמ"ה. Budapest, 28. Jänner 1885.

דער קאנגא-שטאט.

קיינעס פאן דען פאליטישען גראדענעם... דער נייערען צייט קאנן אן וויכטיקייט אונד בעדי-... מונט מיט דער שטאט דעם נייען פרוישיטאטעס...

דיא אייראפאישע קאנגא-קאנפערענץ, וועלכע... שאן זיט מאנאטען אין בערלין אינטער דעם פאר-... זושען דעם פארשטען ביסמארק בעראטונגען...

דער נאמען קאנגא איז פאן אלטערס... דער בעקאנטע אינדישע נאמל פאר... און זי איז א פארשטען פאן פארשטען אירען...

אויבנעם אלע ווענפארדערען נאציאנען רייכליך... זענענעט ענלאנד צום ביישפיל ענגע און אויס-... מראליען איינע גראטע אינזעלן וון אייגענטום...

דעם אלעם ערפארשענען זיסט דער נייע... דען זייט וואו עס פארבעהאלטען דען פרינסערען... וועלשטייל און דער אויבערקאנטע איינערע סחיל...

דעם שטאט איז ערשטען נאכריכטען פאן דעם איינער... אפריקא, דיא ווענעזיע ריינעם איינזעלען מאכט... מען לייגענטאן דער און הערפארדאנערער...

נייא איראעלי

ווי האטטען געראטען איינען בעריכט אים... רוסלאנד פיר דען דרוק פערטיג, און וועלכעס אין... פרינד איינערעם בלאטטעס דיא בעריבענדע ער-

דעם אנהיל איבער דיא רוססישע ווענעזיע... וויקעז בעשווארען אים בעניילפעס איזט. דען דיא... פאן איהם געשאפענע סעקטע, נייא איראעלי...

טראגעדיעס ראכבינאויטיש אין נאני רוסלאנד... קום 200 יודישע פאמיליען צו זיינען אנהאנגערען... צאהרעטע פעראיראכטע וון וויקעז דאך אין זאל...

דיא אנויט וועלכע הייטע אין פאטס אללען... בלאטטערן אייגענשאפטען ווירד, דאס דיא ער-... מארינג ראכבינאויטישעס דיא סעקטע ניר נאך...

ה'אטע איהו רוחו או אינר אום פירטן זיינען פארטראן מיט דער בושטע שלאסן דער ר'אנ- פרינץ מאנע איהו ראהטען וויא ער פארצוגע- הנין האבען דא אנטוארטיגע זיינע פארצוגע- קייט מערן זיא זיך אום ניכט'ס, אונד שרייב'ען זיא דא פאללע זען איהר הייט נאך איהר ריכט'ס בע- טען אים ער צייגונג'ן ווארדלך און קאנגליכעס ווארט דאס ווידיג דעס איינטיגען מראגערס איינער נאגענדען אונד מאכטיגען קרא- נע, אונד ווידיג דעס ערלייכטען מאנעס דער וויסענשאפט.

* (דא ראכע דער אנטויסען מיט זייען רייכע ער) אים ואלא-ענירעטען טהיילט מאן אים פאלגענדען פאלל מיט: איינע פאן דען סענטעטערדער אמיסטיטישען פליג- דערדערען, דיא צו ענדליגען פרייהייטסשטראפען פרייהייטס ווארען, קעהרטען פאר איינען מא- נען אים דעס נעפאנטיסען און איהרען היימטשא- פטיגער צויקן, נאכדעס זיא זיך צו פריידע איה- דער בעפרייאונג מיט איינען היימישען געזונטען גענאסען אים וויסענדיגען נישלך געשארטן האטטען, איבערפליען זיא דען רייכטען בויער דעס ציטעס, דער גענען זיא און דער שלופט-האנדלונג געזונ- שאפט ביזען איהר אהטען אונד שלונען איהן אן לאנגע צייט ער שפארט צו זיא מיט ענבר'אן אום איהרען זאכע נאמן זיבער צו זיין ערשטע- מערען דאן דיא איינטיגען מיט איינעם פיסטא- לענשושטע דען שאדעל ווארעס אנהייקליכען אפגען, דיא סעקטעווארען ווארדען געלאנגט.

* (דא וויס צייגונג ען רוססישער יודען) אום רוססישען נייאהרסטאן (1818) זיאנער) איבערהאשט זיינע מאיעסטאט דער קאי- זער פאן רוסלאנד הייא זינען מיט איהרען אים- צעייגונגען דער וויקליכע שטאטסראטה אמיטע- פאל אקאדאמי ווארען צום וויקליכען זע- היימראטה עינאנט (דער ערסטע פאלל און הויכשטער) דער וויקליכע שטאטסראטה און הויכשטער ערוועלט דען ווארימארדען, אונד דער וועלטשטעטע געזעצערע דרא- הארקאוו אום צום וויקליכען שטאטסראטה ער- האבען אונד צעליך מיט דעס סאטסליס-ארדען 2-טער קלאסען געשטימט ווארדען. - דער ער- ערוואהנטע אמיטע ערוועלט אום דער רייכטע יודע רוסלאנד אונד דער שויענערשטער דעס זיינע נראסען וואהרשאטישן האלבער אללגע- בען בעקאנטען באראן הייש אום פארין. - עס איז ערלייכע פערקוינדען דאס און רוסלאנד דא אין יודע צו איינער זאן האהען וויידע געלאנגט, דא

ווערער ביא אונס נאך אין אסטערייך איינע זאלבען צושטיל געווארדען אזום דען איינע יודי- שען געהימטראהעקסעליען) ניכט ער בעקאנטליך אין איינערע מאנארביע ניכט, ווי קאנשאטערען איבערנעם מיט פריידען, דאס אין דער יונגסטען צייט דארטען אונד ערע רוססישען געזעצענענעם- סען איך אים אללגעמינען איינע נעסטיגערע גע- ווארדען אום, אינוואפענען זיא פאר איינער- זונגען בעוואהרט בלייבען אונד דא, וועלכע זיך אן זיא פערנרייען, הארט בעשטראפט ווערען.

* (דא יודען אים צוויי קאמפ- פער) ערסט פאר קורצעס מעלדעטען ווי, דאס אין יודישע אפטייעסשטעללעכערעטער דעס יונגען פראפען עסטערהאן איינע בעקענענעפאר- ליכע פערקוינדען אום צווייקאמפער גענעראל- האבען איינע עכען זאן געפאהרליכע האנד בעקונדע- טע נעסטיגען און יודישער העכשטערע נאמעס היינריך פארפערל אין גראסיאדווי- דער דען ערעווע-אבערשטאנט גוסטאוו קונץ צום צווייקאמפער פארדען לעס, דאס וועלל ווארדען מיט נראסער ערשטערונג איינע- טראיען, אונד דאס רעזולטאט דעסועלבען אום אין שיקולד זענענער שטימט איהן דעס געבושטע אונד איינע זיינענער געפאהרליכע וואינער איהן דעס דעכטען אים דעס העריווענעפארדערען קאפערל ערוועלט איינע נאמן איבערזענענער פערואוינדען, דער שטאנד קליען אום אין האכט געפאהרליכער, דיא איינענליכע איה- זאכע דעס צווייקאמפערס ווא, וויא מאן אים אים נראסיאדווי סוסטהילט, איינע אנטוי- סען מיט זייען איינעוונג דעס נוסטאו קליען אין וועלכער ער זיך בעווייזענער איבער דיא זינען איינליכע. - זא וועהר ווי איהן אים פיינעלע פיי- דע דעס וועלכעס זינד: דען דאסועלבען אום זיע- דער פאם שטאנדטיגע דעס געזעצליכען, נאך פאם שטאנדטיגע דעס רעכטעס געזעצערע- מיט, זא פרייט עס אונד דאך, נאכדעס דאס איבער איינמאל דא אום, דאס איינערע ינגליכע זיך ניכט פיינע פאר דעמועלבען פערטריבען, ווארדען אים געענטהילט זיא בעוואהרען זיך, דארט זיא עס יוון מיט, אלס פריבלאווען, משהווע אונד אין פיעלען פאללען אים פארגעליבע קאמפער, אונד פראס- טען דען יודענפרינדען איינע היילואמען געשעקט איהן, דער ברייען שוועסטער, דען דער קליינע דרי היימאן דעס לאנגען פאנדורעקאמפטיסא- ווא אין נירעוואז בייראכען, האט דעס אנט- עמיטטיסם דעס סאבלאשער קאמיטעס איינע נראסערען זיא פערזעטעט אלס עס לאנגע איה- קעל אונד דיקקע ביכער פערמאכט האטטען, זיא

גריפען אים מיט דער וואפען דער רויחט אונד נע- וואלט אן, פרייען ווי אים דאס זיא מיט דערוועלבען וואפען צוויקענשלאגען ווערען, דען אין דען מיטשטען פאללען, און וועלכען ביז עסטעס אין יודע ביא אונס צויר וואפען גריפען מיטען, אים ער איך זייענער נעכטליכען, איהן ערווארענע נור קאר- צאן אין דעברעצין, נאנער אין ואלא-ענירעטען, וועס אין בארעכענען היימאן אין נירעוואז אונד נאך צאהארליכע אנדערע, ווא זיך דיא יודישען וועללאנטען ניכט נור ניכט פיינע בעקאמטען, זאן דערן זיך נירעוואז אלס עכטען סטאטער געציגט האבען.

* (ווא זאנט אונזער קול- טוס מיטער דא צו) ווי האטטען זיאן אפ געלענענדיגט איהן דיא וואהרהאפט בע- זייענענעווערטהע לאנגע איינערע ביהודע אין דער טריקיא הינען ווייזען, ווא זיא בעוואהרעט איינער דער הערשעשט דעס געגענווארטנ געזעצערען סולטאנס אברוה האמד פאללשטאנדערע נלייכ- בערעכטיגונג זיך ערפרייען, אונד ווא דער אנט- בעמיטטיסם ווענען ער פארדאנדען אום זיך ניכט אין דא אפגענליכעס הער-פאריוואנט, בעווארען דער אכטונג אונד אנטערשטיצונג ערפרייען זיך דער יודישע קולטוס: נאמטערענען, סולטאנע, ראב- בער אונד דערוועלבען, דאס בעווייזט איהן פאל- גענער פאלל, דער ביישפיעללאז אין זיינער אים דאשטעהען דורכטען: דער הערויסגעבער דער צייטשויפט "מענערא" אין קאנסטאנטינאפעל האט איינע בעלידערענען ארטיקעל געגען דען אבערהאבענער, כחאמס מועים לעווי עפענדו פערדאפענענליכט, דער אבערהאבענער ערהאבן קלאגע געגען דען הערויסגעבער איהן ארטיקעל שרייבער הערדן פרעסקו, אונד וואס מיינען זיא אים געשענען? דיא ווייט ער דער וויס- גאבע דעס גענאנטען בלאט- ערס ווארדען פערבאטען, אונד זיך דער אבער- ערסט דאן געשאטטעט אלס זיך דער אבער- האבענער וועלכעס ביא דער רעווענען פיר הערדן פרעסקו פערזענערטען, וואס ערסט דאן געשעקען אים, נאכדעס דעווער דען ראבבינער אפגעשטיל- אונד פיערליך אים פערציהונג געבעטען האטטען.

* (דא היימאט עס קעטען) אין קיינעם לאנדע דער ערע אום דאס בילדונג פאן סקעטען און געזעס, וויא אין רוסלאנד: ווען איינער דעווערען סקעטען געשטעהען, דאזיך דעס קרויסשטימוע נאדערען, ווען איינער דעקאט- האליקען סקעטען געשטעהען, זיא זיך דער רוססישען שטאטסרעגיראן (גרינש-אטאדארטע קריכע) נאדערען, דעווען ווערדען פירליך פאם שטאטע בע-

דיא שטארט, איבער בעד אונד טהאל, איבער מענר אונד לאנד, דאס עס אללע פערזעקטען, זיא דא צייט ערלייכל אונד דען איינער דער פראגעסטימנד זיך אלס ווארד ערווע- זען האט און: איהן, איהר שלאפער, איהר זאנע אונד טאכ- טער אוואיעלס אין דעווער שטארט! ברעכט איהן, אום וויירדען עספאנע צו בערטייען! דען ער איז דער בריי- טענאם דער יונגען טאקטען ציאל, דער-בענליקשען ברויס, אונד זיינע האכטיג וויירד נאגענער זיין, שטיקט זיינע ווען אונד טאכט זיינען פארהאן!

אונד שווענדיג בראכען איהן אונד עס ענטשטארד איינע זאן ערשטע טהאטיקייט, דאס טריקען, ארטינעיר אונד פראגען אים דעס פראגעסטימנד אונד פראגען, וואס דאך דאס יודענפאלק זאן אין בעוועונג פאנע? דאך מיט שווענדיג געלעד וואי שאן פארהער ביא דעס דעקאטאלטער דיא ערלויבניס צו אללע עקרייש וואר- טען, וואס דא ווען און דעווער נאכט פאנדאמען, איהן טהייל דערוועלבען אבער שאפען ניכט בייזען הערבייא, דיא זיא פאם אופער אום אין איינער נאכט איינשפעלל- טען ביז צויר סולטאנען, וועלכע צו באכטאטיס וואוינען געשטימט ווארדען וואר, אנדערע בעשעפטיגען קלאנגע בלוטענע אונד ליבענווערדע וועלכע דיא פיינע אונד טראכען געוואנדען, פאן איינעם בויען צום אנדערען, דען ווערען אונד סאמטשטאפען געוויקעט סאטעטען איהן דעוועס ווענען איהן דען איינע לאנגע יודע פאן קאס- באקרייע פאן בלוטען אונד פייכטען ווערדען וואללען. (פארשעפונג פאללען)

מענר רוססישען איינליכע אונד זיך פאר אנקער לענטע אָנבלויך דען שאָן שיקולד שלאס וואר, זא ווארדען דאך נאך אין באָש אױסגעווענעט, דאס שונעל לאנג אופער צו- אייטע, דיא בייזען מאנען, וועלכע דאס אונד בערשאנען, ווארען דער שייפסער וועלכעס פיליפוס פארקויס אונד דער נאכאס נאשאן בעריאמן, איהן ערשטע בענאכען זיא זיך אין יודענשטארט אונד רעגאנען באלד איינאנט אום הויז דעס ארצעטס יאקאב בען עליא.

איינע האלבע שטונדע שטאפער ווארדען עס רענע אין דען ענען בעווענען נאכטען: מאנער לעצען פאן הויז צו הויז, ליכטלאזן שויעטען אין דען ארטינעלע וואר- נונג איהן, אום אללען טהורען דראנגען טענען ביי-דער- לייא געשלעכטעס אונד יעדוועדען אלטערס אין איינע וואונדער האסט, הייער ערוועסן פלייסערען דאָס העכטיגעס דערען, אן אנדערען ארשען לייענען רופען אונד פריידענ- געשרייא אונד פלייסען איהן רעיען אונד רופען אונד געשרייא דריקטען דען וואונדערטום אים, דער איבער דאס פאלק איראיעל נעקאמטען וואר, דער פרייענערטום טא- טע פאן אללע ליספען מיט בעכען, וויא זיא נאך קיין לעבענדיג אונד קיינער פאן דען פאשען געראטטען האטטען, אונד דיא ווארשע ראנגען זיך אים דעס נעטאווע לאזן: ער איז דראן ער אים אונגעקאמטען, דער זאן דאוויס! דער מאטאקער! דער ערענטען! דער לעווע- לאוער! דער האנגענלעכער הער! דער געוואלטיגע פירסט דעס אנטליעס! דער קאני פאן ציאל! אים הא- פען לינעט דאס שופ, דאס איהן הערענערט האט פארנען ווייר ער יונגען איינען האלבען זען פרייע זיך איראיעל! ער רופט זיך וועבל דעוועס לעצען אונד

מיט צאהארליכעם געפאלען, אונד געקאסען אונטער דעם פאלקע איינעם נראגען אונטעוועס, סאנדל ליספען נייע גע- ריכטע זיך דיא שטארט אונד דערוועלבען דיא געשיינענע שפאנעט אונד מיט צעשטערענע ווענווס זאן מאן דער שטונדע זיינער אנקונפט ענטווענען.

פערזענעס האטטען דאס ראבבינאליעריס אונד יוון יעצטיגער טראדענט אראָן דע אלס אהלע מאכט אונד אללעס אונטערן איינפונקטען, דיא בעוועונג צו אונטערדריקען, זיא פלאסטע נור נאך אנטאטישער עספאר, אונד דיא ראבבינען זאמען זיך גענאטיגע צו שוויינען, ווען זיא אהרעס לעבענס זוכער יוון וואללען, אראָן וועלכע דען הייפטשלאג ביז צויר אנקונפט סאכאטאטיס איינשטארען.

דער קאשעט (!) אונד דער קארד זאמען דעם טרייען דער יודען בלייבטלינג צו אונד דער שרוקשע בעקאנטע רעגונג פראכט ניכט אריינמאל דארטאך, דער יודע אים אהלען צו פיעל פערזאכטליך, אלס דאס מאן איהם איינענד איינשטערק- וואקטירע שטעקען מאכטען דיא בייסען אבער לעכטען וועלכעס זיא אונטענעווארדענען פערהאלטניסען.

דער טראדיטשען איינע שאנע ווייכע וויכע פערמאכט בענאנען איהר דריב- וויכטיגע דאשענענעשטיגע איבער דאס ווייטע האפענדי- קען ספראטיס אױסגעווענען, אלס נאך אױס דער קליינען פראטאקאלישעס, וויא זיא מייסט דאס מיטשעללאנדישע * שטאטשאלטער איינער שטארט אונד דערען אונטעווענען.

